

A lelkiismeret: a boldogság és az egység (egyik) kulcsa – Mi az, hogyan működik és mit kezdünk vele?

A. D. Naselli és J. D. Crowley

Conscience: What It Is, How to Train It, and Loving Those Who Differ

(A lelkiismeret – Mibenléte, nevelése és a más nézetűek szeretete,

Crossway, 2016) c. könyvének összegzése

Tartalom

1. Mi a lelkiismeret? (1–2. fejezet).....	1
2. Mit tegyünk, ha elítél minket a lelkiismeretünk? (3. f.)	2
3. Hogyan kalibráljuk a lelkiismeretünket? (4. f.).....	2
4. Hogyan viszonyuljunk más nézetű keresztényekhez? (5. f.).....	3
5. Hogyan viszonyuljunk más kultúrájú emberekhez? (6. f.).....	4

Minden idők (két) legnagyobb levele több mint egy fejezetet szentel a lelkiismeret témájának (Róm 14,1–15,7 és 1Kor 8–10 zöme). Ezzel szemben...

- Mikor hallottunk utoljára a lelkiismeretről szóló igehirdetést?
- Említettük-e már bizonyágtételünkben a tiszta lelkiismeretünket, ahogy Pál tette?
- A mentoraink sokat beszéltek-e a lelkiismeret tisztán tartásáról?
- A szolgálatról szóló könyvek közül hány hangsúlyozza Pálhoz hasonlóan a megbonthatatlan kapcsolatot, mely a lelkiismeretünk Krisztus uralma alá rendelése és a gyülekezeti és missziói siker között áll fenn?
- Tudtuk-e, hogy a lelkiismeret helyes megértése a gyülekezeti (sőt kapcsolati) egység egyik kulcsa?

1. Mi a lelkiismeret? (1–2. fejezet)

1. Talán a népszerű elképzelés szerinti, egyik vállunkon ülő angyal, aki Isten szavát közvetítve a jóra buzdít minket, míg a másik vállunkon ülő kísértő ördög a rosszra próbál rávenni bennünket? **Mit mond erről a Biblia?** Nem egészen ezt. Az Újszövetség 30-szor használja a lelkiismeret szót (*szüneidészisz*, ApCsel 23,1; 24,16; Róm 2,15; 9,1; 13,5; 1Kor 8,7.10.12; 10,25.27.28-29; 2Kor 1,12; 4,2; 5,11; 1Tim 1,5.19; 3,9; 4,2; 2Tim 1,3.15; Tit 1,15; Zsid 9,9.14; 10,2.22; 13,18; 1Pt 2,19; 3,16.21), és még több helyen tárgyalja ezt a fontos fogalmat (pl. Róm 14–15; 1Kor 8 és 10).^{*} Alább kitérünk ezek zömére.

* A lelkiismeret szónak nincs héber megfelelője, de a fogalom szerepel az Ószövetségben és egyes bibliafordításokban is (1Móz 20,5-6; 1Sám 24,6; 25,31; 2Sám 24,10; Jób 27,6; Zsolt 51,12; vö. 1Jn 3,21-22; az utóbbi helyeken a szív a szinonimája).

2. Isten képmására teremtett **erkölcsi lényekként állandóan erkölcsi ítéleteket alkotunk**. Ő felruházott minket egy **képességgel** (egy becses ajándékkal, egyfajta „mérőműszerrel”), amely lényegében **az Ő erkölcsi jellemét tükrözi vissza nekünk a saját gondolatainkról és tetteinkről**, jelezve, hogy azok helyesek vagy helytelenek-e. (Persze ez a képesség is lehet erősen hiányos, pl. kisgyermek, értelmi fogyatékos vagy

demens emberek esetében.) Isten **minden ember szívébe beleírta** „a törvény cselekedetét”, az erkölcs(iség) alapjait (Róm 2,14-15). A lelkiismeretünk nem tökéletes műszer; **pontatlan jelzéseket is ad**. (Egyedül Jézusé volt tökéletes, és Ő sosem vétett ellene.) A lelkiismeretünk egyfajta bíró, aki felettünk ítélkezik, és **igen súlyos a szava** – egyeseket öngyilkosságba is kerget(het) a lelkifurdalás. A Róm 1,18-21 szerint minden ember rendelkezik valamiféle, a teremtett világból leszárt Isten-ismerettel – sőt azt is tudják, hogy Isten halálos ítélete vár rájuk (Róm 1,32) –, bár sokan elnyomják („feltartóztatják”) ezeket az igazságokat (is).

3. Isten a **jóllétünk és boldogságunk céljából** adta nekünk a lelkiismeret ajándékát. Olyan ez, mint a tapintási érzékünk: a forró kályhától elkapjuk a kezünket, nehogy kárt tegyen bennünk. Jól tesszük, ha **hallgatunk** a lelkiismeretünkre és **tisztán tartjuk**: megóv a bűntől és boldoggá tesz minket (Róm 14,22-23). Isten erre az öröme teremtett bennünket, ez az életünk célja: hogy dicsőítsük Őt azáltal, hogy élvezzük a vele való közösséget (Ézs 43,7; Ef 1,3-14; ld. John Piper: *Szenvedélyem, Isten* [Koinónia, 2018]).

4. A lelkiismeret viszonylag durva műszer: csupán **két állapotot mutat**: helyes vagy helytelen, bűnös vagy ártatlan (Róm 2,15). Megítéli múltbeli tetteinket, és utat mutat a jövőre nézve. Sajnos, mindnyájunk lelkiismerete **tökéletlenül működik**: néhány helytelen dolgot helyesnek mutat és fordítva – más szóval bizonyos területeken érzéketlen, másutt túlérzékeny (pl. Mt 23,23-24; Róm 14,1-2; 1Kor 10,20-21; 1Tim 4,2-3 [Csia, EFO]). Ezért **pontosításra szorul** – hozzá kell igazítanunk Isten akaratához, Igéjéhez. **Ő a lelkiismeret egyetlen Ura**; neki kell mindenben feltétel nélkül engedelmeskednünk (ApCsel 5,29; Róm 14,4). Ez a legfőbb szabály. A második pedig az, hogy **általában követnünk kell a lelkiismeretünk szavát** (pontosabban minden esetben, amikor meg vagyunk róla győződve, hogy helyesen jelez). Ha nem tesszük, vétkezünk (Róm 14,20-23; 1Kor 8,10-13; Fil 3,15-16). Fontos elv az is, hogy a lelkiismeretünk szava **nekünk szól, nem másoknak**. („Mind Your Own Business/Conscience”, azaz mindenki törődjön a maga dolgával/lelkiismeretével!) Nincs két ember, akinek mindenben azonosan működne a lelkiismerete. Ez nagyfokú **tapintatot és alkalmazkodást** igényel mindnyájunktól (Róm 14; bővebben ld. alább!)

5. Kálvin szerint **minden eretnokség anyja a rossz lelkiismeret** (2. f[fejezet], 2. j[egyzet]; vö. 1Tim 4,2; Jn 3,19-20). A kereszténységgel és a bibliai igazsággal szembeni ellenvetések alapvetően erkölcsi, nem pedig értelmi jellegűek. Jellemző folyamat pl., hogy valakinek megromlik a házassága, elválík és/vagy összeköltözik valakivel (esetleg új házasságot köt) – vagy épp házasságkötés előtt kezd nemi életet élni –, majd keres vagy gyárt magának valamilyen elméletet, amellyel igazolja mindezt.

6. A lelkiismeret lehet **feddhetetlen, tiszta** (ApCsel 23,1; 24,16; 1Tim 1,5.19; 3,9; 2Tim 1,3; Zsid 13,18; 1Pt 3,16.21); **megtisztult, megmosott, tökéletessé (teljessé) tett** (Zsid 9,9.14; 10,22) – **vagy épp ellenkezőleg**: gyenge/erőtlen (1Kor 8,7.10.12), sérült (1Kor 8,12), szennyes (1Kor 8,7; Tit 1,15), bűnre biztatott/felbátorított (1Kor 8,10), gonosz/bűnös (Zsid 10,22) vagy akár „megbélyegzett” (kiégett, érzéketlenné tett, 1Tim 4,2 [Csia, EFO]).

7. **Mit tehet a lelkiismeret?** (1) Tanúsíthat vagy megerősíthat valamit (Róm 2,15; 9,1; 2Kor 1,12; 4,2; 5,11); (2) megítélheti vagy megpróbálhatja meghatározni másvalaki szabadságát (1Kor 10,29); (3) bizonyos tettekre indíthatja az embert – pl. önmagunk

vádolására vagy felmentésére (Róm 2,15), a hatóságoknak való engedelmisségre (Róm 13,5), a hús eredete firtatásának mellőzése (1Kor 10,25.27), a húsevés mellőzésére, ha valaki szól, hogy bálványoknak áldozott húsról van szó (1Kor 10,28; itt másvalaki lelkiismeretének figyelembevétele készíten minket cselekvésre).

8. A fentiek alapján **a lelkiismeret egy lehetséges meghatározása:** „az általunk helyesnek és helytelennek vélt dolgok tudata”, avagy „a jót a rossztól megkülönböztető belső képesség” (az első definíció a szerzőktől származik, a második a standard görög–angol szótárból [BDAG], 2. f., 6. j.) A lelkiismeret tehát (1) eltérő erkölcsi mércéjű emberek esetében eltérő eredményt ad, (2) változhat, és (3) útmutató, jelző/figyelmeztető, tanúsító és ítélő szerepet tölt be.

2. Mit tegyünk, ha elítél minket a lelkiismeretünk? (3. f.)

1. Amint valaki találóan megjegyezte, a **mai pszichológia** inkább elhallgattatni igyekszik a lelkiismeretet, mint megérteni. Ezzel szemben **a kereszténység tiszta lelkiismeretet kínál a bűnös és elveszett embereknek** – mindazoknak, akik hittel Isten egyetlen Fiára bízzák magukat, aki meghalt értük, hogy megváltsa őket. Isten többé nem tulajdonítja nekik a bűneiket, mert helyettük Krisztusnak tulajdonította azokat, s ők már Krisztusban vannak: meghaltak a bűnnek, és új életre támadtak fel, amelyben Istennek élnek (Gal 2,20; Róm 6,11). Nincs más vallás, amely ilyen átfogó és örök megtisztulást nyújtana a lelkiismeret legmélyebb szintjén (Mk 9,2; Zsid 9,14).

2. A hit által **újjászületett** (azaz keresztény) **ember lelkiismerete** azonban nem némul el – mert a hívő nem válik egy pillanat alatt tökéletessé, hanem továbbra is vétkezik –; épp ellenkezőleg, **érzékenyebbé és hangosabbá válik**, gyakoribbá és erősebbé téve a lelkiismeret-furdalást. Isten a **hívók szívébe beleírja saját törvényét** (legalábbis alapjaiban, Zsid 10,12-18; vö. Jer 31,31-34), és az újjászületésünk (megtérésünk) pillanatától bennünk levő **Szentlelke által felerősíti lelkiismeretünk működését**, „körülmetéli” szívünket, hogy **szívől igyekezzünk a tetszésére lenni** és élni (Róm 2,29). S mivel a bibliaismeret (az igazság ismerete) terén általában gyorsabban növekszünk, mint a jellemünkben (az igazság iránti engedelmisségben), egyre **nő a szakadék** a hitünk (az általunk ismert és vágyott ideális állapot) és az életünk (a gyakorlatunk) között.* Ez fokozza büntudatunkat, lelki-furdalásunkat (Lk 12,47). Gyakori rossz reakció, hogy **tagadjuk, mentegetjük, leplezzük a bűnünket**, sokszor önmagunk előtt is (1Jn 1,8.10) Erről szól a világi „lelkigondozás”, pszichológia zöme. Ehelyett a megoldás az, hogy **megvalljuk a bűnt**, és Isten segítségével, kegyelmével **elhagyjuk** azt (legalábbis erre törekszünk, efelé haladunk). Ő nem csupán irgalmas, hanem „hű és igaz”: Krisztus engesztelő áldozatáért megbocsát nekünk és megtisztít minket minden bűntől (azonnal megtisztít a büntethetőségtől és a büntudattól, s fokozatosan a bűn jelenlététől is, 1Jn 1,9; 2,1–17.28-29; 3). Ez az **állandó bűnbánó megtérés és hit** életmódját jelenti – más szóval az **evangéliumból táplálkozó életet** (ld. HRBGY, 3. függelék, 4. pont). A lelkiismeretünk időnként hajlamos kétségbe ejteni minket, de Krisztusban, az Ő áldozatában bízva „*igaz szívvel és teljes hittel* [Istenhez járulhatunk], *mint akiknek a szíve megtisztult a gonosz lelkiismerettől*” (Zsid 10,22).

* Vö. a megszentelődés „kacsacsőrre” emlékeztető ábrájával, ld. *Biblikus gyülekezetvezetés – Út a keresztény egyház egysége és a remélt ébredés felé* c. könyvem (HRBGY, hivo.hu/HRBGY.pdf) 3. függelékének 4.5. bekezdését.

3. *Köszönöm, Atyám, a kereszt erejét. Köszönöm, hogy Jézus a magamfajta bűnösökért élt, halt meg és támadt fel. Köszönöm az ígéreted, hogy megszabadítasz a bűneimtől, és megtisztítod gonosz lelkiismeretemet, ha elfordulok a bűneimtől, és Jézusra bízom magam. A büntelen Megváltó meghalt, ezért bűnös lelkemet szabadnak nyilvánítod, mert Te, az Igaz, megelégedsz azzal, hogy Őrá nézel és megbocsátasz nekem. Ámen.*

3. Hogyan kalibráljuk a lelkiismeretünket? (4. f.)

1. **Készek vagyunk-e** akkor is **tisztán tartani** a lelkiismeretünket, ha ez az állásunkba, a szabadságunkba vagy akár az életünkbe kerül? Dániel és társai készek voltak megadni a végső árat (Dán 1,8; 3; 6). Nyugaton ma már gyűlöletbeszédnek minősíthetik és börtönnel is büntethetik annak megerősítését, amit Isten a házasságról és szexről mond. Luther Márton a bibliai meggyőződése melletti kiállása miatt kizárták a katolikus egyházból, sőt az élete is veszélybe került. A lelkiismeretünk **elnémításáért is nagy árat** kell fizetnünk. Rámehet a lelki békességünk, az egészségünk vagy akár az életünk. Amint valaki megjegyezte, a tiszta lelkiismeret a legjobb párna – biztosítja a békés keresztény életet. Pál leszögezi: „*Boldog, akinek nem kell elítélni önmagát abban, ami felől döntött. Aki pedig kételkedik, amikor eszik, máris elítéltetett, mivel nem hitből tette. Mert minden, ami nem hitből származik, az bűn.*” (Róm 14,22-23) Az alapelv tehát egyszerű: hallgassunk a lelkiismeretünk szavára. Különösen igaz ez a hívő keresztények esetében, akiknek rendelkezésére áll Isten Igéje és bennük levő Szentlelke. Tévednek azok a modern szerzők, akik reménytelenül hibás és megbízhatatlan műszernek tartják a lelkiismeretet.

2. Természetesen a hívők lelkiismerete is **tévedhet**. Kár lenne tévedésből vagy tájékozatlanságból az életünket áldozni valamiért, különösen ha kisgyermekünk is vannak. A fizikai érzékeinkhez hasonlóan a lelkiismeretünk is **sérülhet**, fokozatosan **megkeményedhet, érzéketlenné válhat és elhalhat** (1Kor 8,10-12; Zsid 3,13; 1Tim 4,2). Ennek elkerülése érdekében a végsőkig ellen kell állnunk a bűnnek (Zsid 12,4). Azonban vannak olyan, a lelkiismereti szabadság körébe tartozó dolgok, amelyeket (nem) tenni nem (feltétlenül) bűn, pl. (hús)evés, (bor)ivás és bizonyos (ünne)pnapok megkülönböztetése (Róm 14,1-5.17.21). E területeken is érdemes pontosabbá tennünk a lelkiismeretünket, hogy ne legyen „erőtlen” (1Kor 8,10-12; vö. Róm 14,2, ld. alább is). A lelkiismeretünk olyan, mint egy Isten által ültetett **kert, melyet benőttek a gyomok** – a kultúránk, családunk, gyülekezetünk téves hagyományai, elvárásai. Pálé mint tanult és elszánt farizeusé a megtérése előtt valóságos dzsungel lehetett. Ahhoz, hogy viruló virágoskert lehessen, meg kell tisztítanunk és be kell ültetnünk, **Jézusra bízva annak eldöntését**, mi megy, mi marad, és mi hiányzik.

3. A lelkiismeretünk **idővel változhat**. Ennek sokféle **oka** lehet, pl.: (1) megkeményedik a bűntől – ahogy valaki mondta, a bűn mentegetése olyan, mintha altatóval etetnénk az örkutyát –; (2) másokhoz igazodik (kultúra, család, lelki vezetők);

(3) az igazsághoz, Isten Igéjéhez igazodik. Nyilván az utóbbi a kívánatos. De hogyan tehetünk különbséget a lelkiismeretünk megsértése és kalibrálása (pontosítása) között? (Más szóval hogyan hangoljuk össze a fenti 1.4. bekezdésben említett két fő szabályt vagy elvet?) **Ha meggyőződésünk**, hogy lelkiismeretünk az adott kérdésben **pontosan működik**, és nem hallgatunk rá, akkor **vétkezünk** (abban az esetben is, ha valójában pontatlanul működik). Mark Dever írja: „A lelkiismeret nem teheti helyessé azt, ami helytelen, de helytelenné teheti azt, ami helyes.” Ezzel szemben a lelkiismeretünket **kalibráljuk, ha engedjük, hogy annak Ura a Biblia által tanítsa** azt: inkább Őrá hallgatunk, mint a (pontatlannak bizonyult) lelkiismeretünkre (pl. ApCsel 10[14-15]).

4. A lelkiismeret **pontosításának fő eszköze a Szentírás**. A rendszeres „bibliai étrend” szükség szerint megerősíti vagy épp megfélemezi a lelkiismeretet, megszabadítva az oda nem illő dolgoktól: tévedésektől, emberi bölcsességtől és rossz hatásoktól. A lelkiismeret **nem villanykörtéhez hasonlít, hanem tetőablakhoz**: nem a saját fényt sugározza, csupán beengedi a fényt a lélekbe; hatékonysága attól függ, mennyi tiszta fénynek tesszük ki, és mennyire tartjuk tisztán (1Kor 8,7; 1Tim 3,9; Tit 1,15). A lelkiismeretünk kalibrálása **időigényes folyamat**, melyhez **Biblián kívüli igazságokra is szükségünk lehet** (pl. rájöhettünk, hogy bizonyos fogamzásgátló eszközök abortuszt idézhetnek elő). Péter érett hívőként „azonnal” váltott az ApCsel 10-ben, de nyomás hatására később visszaesett és pontosításra szorult (Gal 2,11-14). Az utóbbi példa is mutatja, mennyire **rá vagyunk utalva egymásra**, (gyülekezeti) családjaink segítségére (akár számonkérésére) ebben a folyamatban, hogy **egyre bölcsőbbé váljunk**.

5. **Nem eléggé érzékeny lelkiismeretünket érzékenyebbé tehetjük**, ha megtaníttjuk olyan dolgok jelzésére, amelyeket nem tartott bűnnek, pedig azok – és persze akkor is vétkeztünk, ha (viszonylag) tiszta lelkiismerettel követtük el őket (a tudatosságnak és a lelkiismeret megkeményedésének különböző szintjei vannak). A szerzők a következő példákat hozzák erre (általában részletesebb indoklás nélkül, és hangsúlyozva, hogy szabad egyet nem érteni velük): paráznaság (házasságon kívüli szex, ld. HRBGY, 2. függelék, B.2. pont), abortusz (ld. hivo.hu/abortusz.htm), rágalmozás/megszólás, hazugság, lerészegedés, erotikus meztelenséget ábrázoló filmek nézése (Mt 5,28), házasságkötés előtti szenvedélyes csókolózás, génterápia, össejtterápia, lombikprogram (ld. hivo.hu/abortusz.htm), erősen időigényes sport/hobbi üzése.

6. A **túlérzékeny lelkiismeret** fölösleges veszélynek és tortúrának teheti ki a gazdáját és másokat. Ezért érdemes pontosítanunk, megtanítva nem bűnnek jelezni olyan dolgokat, amelyeket Isten (Igéje) nem tart bűnnek. A szerzők példái: **tetoválas** (a 3Móz 19,28 a ránk nézve már nem kötelező mózesi törvény része, és a „tetoválas” akkoriban nagyon mást fejezett ki – bár a harmadik világban a legtöbben ma is a varázslással kapcsolják össze, ezért pl. missziós okokból bölcs lehet kerülni), bizonyos hangszerek gyülekezeti használata, bizonyos zenei stílusok hallgatása, **Halloween ünneplése** (gyerekek beöltözése és édességek adása/kapása ott, ahol ez erős kulturális hagyomány, és az év egyetlen napja, amikor könnyű kapcsolatot teremteni/ápolni [nem hívő] szomszédokkal), körömrágás, fiúk rövidnadrágban/farmerban járása, vegyes harcművészet nézése szórakozásból, vasárnapi nyugalom, világi zene hallgatása, szemérmes/visszafogott öltözködés, kapitalizmus a szocializmussal szemben, fair trade (méltányos kereskedelem/ipar) körébe tartozó kávé kizárólagossága, globális

felmelegedés, bizonyos filmek vagy tévéműsorok nézése, videojátékok használata, a *Harry Potter*-sorozat olvasása, nők arcának sminkelése stb. Természetesen nagyon óvatossá kell itt lennünk, nehogy „virágokat is kigyomláljunk”.

4. Hogyan viszonyuljunk más nézetű keresztényekhez? (5. f.)

1. **Nincs két hívő, aki teljesen egyformán vélekedne** akár csak a fenti (és az alábbi) kérdésekről. Ezért az egységünk (felé mozdulás) érdekében fontosságuk alapján érdemes **rangsorolnunk a különféle tanokat és kérdéseket**. Egy lehetséges felosztás a következő: (1) (több más tant is érintő) alapigazságok – különösen (1a) az evangéliumhoz tartozó üdvösségkérdések (aki nem hiszi őket, az nem keresztény), (2) fontos, de a keresztények nagy tömegei által vitatott igazságok – különösen (2a) a korunkban, kultúránkban erős támadásnak kitett igazságok, (3) nem (annyira) fontos (de nem is feltétlenül jelentéktelen) igazságok, (4) a lelkiismereti szabadság körébe tartozó kérdések, (5) jelentéktelen vagy lényegében semleges, közömbös kérdések. Aki az 1–3. csoportban levő igazságokat tagadja és/vagy velük ellentétesen cselekszik, az vétkezik (akár tud róla, akár nem) – ezen belül bizonyos bűnök (súlyosabb esetei) gyülekezeti fegyelmezést is indokolhatnak (pl. 1Kor 5,11). Természetesen egyedül Isten látja helyesen a bűneink tényleges súlyát, és Ő sokszor egész másképp ítélheti meg ezt, mivel figyelembe veszi indítékainkat, ismereteinket és ezernyi más szempontot.

2. Egy gyülekezetben bizonyos kérdések eldöntése az **egységes gyakorlat miatt lehet fontos és sürgős** (pl. [úrvacsorai] fegyelem [ld. HRBGY, 2. függelék, B. pont], kereszttség [ld. alább]). A fontossági sorrendet a gyülekezetnek kell eldöntenie a vezetőik irányításával, lehetőleg a Bibliához és a Lélek vezetéséhez igazodva. A tagok lelkiismeretének megóvása és az egység (építése) érdekében **állandó egyeztetésre és haladásra**, ugyanakkor sok türelemre és bölcsességre van szükség.* Átmenetileg segíthet az üzenetünk korlátozása is (nem beszélünk az adott [inkább elméleti, mint gyakorlati] kérdésről). Érdemes fontolóra vennünk D. A. Carson idevágó tapasztalatát (ld. HRBGY, Bevezetés, 2. bek., 3. j.).

* Ez a tanulás szűrhető le pl. a következő könyvből: Andrew David Naselli és Collin Hansen (szerk.): *Four Views on the Spectrum of Evangelicalism* (Négy nézet a sokszínű evangéliumi hitről, Zondervan, 2011). Az előző bekezdésbeli osztályozás egyszerűbb változata Albert Mohler-től származik, ld. *uo.*, 2. f. közepe.

3. Megpróbálhatjuk besorolni a fenti kategóriákba a következőket: hit általi megigazulás, Jézus istensége, embersége, bűntelensége, helyettes engesztelő keresztthalála, feltámadása, csecsemőkereszttség vagy hívők bementése, férfi-női szerepek otthon és a gyülekezetben, házasságon kívüli szex, válás, újráházasodás, részegesség, rágalmozás, megszólás, abortusz, pre-/poszt-/amillenizmus (Krisztus visszatérése hogy viszonyul ezeréves királyságához?), az 1Móz 6,1-6 értelmezése, húsevés, borívás, nyugalomnap megtartása, mozi/színház kerülése, újrahasznosítás.

4. A **Róm 14** szerint (amely sok párhuzamot mutat az 1Kor 8-10-zel, ld. a könyv „A” függelékét) az **erőtlen** (lelkiismeretű), alighanem zömmel zsidókból lett keresztények nehezen tudták túltenni magukat bizonyos húsevással, borívással és ünnepnapokkal kapcsolatos korlátokon (vö. Kol 2,16), míg az **erős** (lelkiismeretű), főként pogány hátterű

hívőknek ez nem okozott gondot (Róm 14,2.5.21). Az erősek hajlamosak voltak elbizakodottan lenézni az erőtleneket, sőt szabadosságba esve erkölcstelenül viselkedni, az erőtlenek pedig könnyen elítélhették az erőseket és a törvényeskedés bűnébe eshettek. Pál az erőtleneknek kedvező teljes tilalom és az erőseknek kedvező teljes szabadság helyett a szeretetre és az egység céljára hivatkozva a következő megoldást terjeszti elő. Az erőtlenek teljes meggyőződéssel tartózkodjanak (pl. a húsevéstől), de fogadják be az erőseket ahelyett, hogy elítélnék őket, és mindenkire rá akarnak erőltetni a lelkiismereti aggályait. Az erősek teljes meggyőződéssel tegyék, amit tesznek (pl. egyenek húst), de az erőtlenek lenézése helyett fogadják be őket (mindenképpen ügyelve rá, hogy ne indítsák őket a lelkiismeretük megsértésére) – sőt lehetőleg kövessék **Jézus és Pál példáját** (Róm 15,1-7; 1Kor 9,18-27), rugalmasan alkalmazkodva erőtlén testvéreikhez, építve őket és segítve az evangélium terjedését. Mindebben Istent dicsőítsék, és ugyanezt feltételezzék a tőlük eltérő testvéreikről, ahelyett hogy csorbítanak vagy elferdítenék az evangéliumot. Ez a jézusi és páli hozzáállás kell, hogy legyen minden érett hívő célja.

5. Részletesebben: (1) **Fogadjuk be** azokat a hívőket, akik a lelkiismereti szabadság körébe tartozó kérdésekről tőlünk eltérően vélekednek (Róm 14,1-2). Péter hite általában véve erős volt, de a pogányok befogadásával kapcsolatban gyenge (ApCsel 10). Többnyire nem fekete-fehér a kép, hanem számtalan árnyalatot tartalmaz. Egy adott kérdésben mindig vannak nálunk erősebb és gyengébb lelkiismeretű emberek is. Ráadásul lehet valaki az egyik területen erős, a másikon erőtlén lelkiismeretű. (2) Az erősek **ne nézzék le** az erőtlenekeket (Róm 14,3-4). Lehet, hogy az utóbbiak valójában nem is az erőtlén lelkiismeretűek, hanem az érettségük miatt tartózkodnak valamitől. (3) Az erőtlenek **ne ítélik el** a náluk szabadabb lelkiismeretűeket (Róm 14,3-4). Isten ugyanis mindkét csoportot befogadta, és Ő az uruk, aki meg tudja tartani őket. Fontos az is, hogy **ne fújjuk fel** az ilyen kérdéseket, és ne foglalkozzunk velük aránytalanul sokat. Különbséget kell tennünk két csoport között: (a) erőtlén és ingatag hívők (velük szemben legyünk rugalmasak); (b) másokat irányítani próbáló hívők, akik mindenkire rá akarják erőltetni a skrupulusaikat (vö. Gal 2,11-14). (4) Minden hívő legyen **teljesen meggyőződve** lelkiismeretében a saját nézetéről (Róm 14,5). Ha a lelkiismeretünk (legjobb meggyőződésünk) ellen cselekszünk, vétkezünk. Bármely két hívő lelkiismerete eltér egymástól és Isten igazságától, ezért **állandóan pontosítanunk kell** a lelkiismeretünket. (5) **Tételezzük fel másokról a legjobbat** – hogy Isten dicsőségére tartózkodnak vagy nem tartózkodnak valamitől (Róm 14,6-9) –, **saját indítékainkat pedig állandóan vizsgáljuk felül**. (Pl.: Nem mások véleményétől vagy kiközösítésétől tartva teszem-e, amit teszek? Nem válok-e valami rabjává?) (6) **Ne ítélik el egymást ilyen dolgok miatt**, mert mindnyájan oda fogunk állni Isten ítélőszéke elé (Róm 14,10-12; 2Kor 5,10). (7) **Ne hagyjuk, hogy a (helyes) szabadságunk rombolja erőtlén testvérünk hitét** (Róm 14,13-15). Az erősek felelőssége nagyobb; ők a körülményektől függően eldönthetik, hogy élnek-e a szabadságukkal, míg az erőtleneknek nincs választási lehetőségük. Nem az a gond, ha mások meghökkentőnek, bosszantónak vagy idegesítőnek találják, amit teszünk, hanem az, ha a példánk követésére és így a lelkiismeretük megsértésére készítjük őket. A szabadságunk kevély fitogtatása akár a hittől is elfordíthat valakit. Az erőtlenség itt nem lélektani sebezhetőséget jelent (pl. az alkohollal szemben), hanem aggályos lelkiismeretet. Ritkán szembesülünk ilyen

helyzettel. (8) Isten országában **nem az étellel és itallal kapcsolatos nézeteltérések a fontosak**, hanem egymás igazságban, békességben és örömben való építése (Róm 14,16-21; vö. Mk 7,1-23). (9) **Ne kérkedjünk a szabadságunkkal, és ne akarjuk másokra kényszeríteni a szigorunkat** – az utóbbi a törvényeskedés bűne (Róm 14,22a). (10) **Aki a lelkiismerete szerint él, az boldog** (Róm 14,22b-23). (11) **Kövessük Krisztus példáját**, aki mások kedvéért rengeteg kiváltságról mondott le, és tegyük ezt örömmel – önmagunk helyett Istent és másokat részesítve előnyben: nem azt téve, amit akarnak, hanem ami Istent dicsőíti, az evangélium felé mozdítja őket és a gyülekezet békéjéhez vezet (Róm 15,1-6). (12) **Istent dicsőítjük, ha befogadunk másokat**, ahogy Krisztus is befogadott minket (Róm 15,7).

5. Hogyan viszonyuljunk más kultúrájú emberekhez? (6. f.)

1. Nyugaton **más kertjéből gyümölcsöt enni** lopásnak és birtokháborításnak számít, míg a többi kultúra zömében nem, sőt ott az étel elsősorban olyasmi, amit meg kell osztani másokkal – így inkább azt ítélik el (mint szűkmarkú, szeretetlen embert), aki neheztel a kertjében eszegetőkre! **Más kultúrába érkezve** újra kell kalibrálnunk a lelkiismeretünket, és meg kell tanulnunk új módon viszonyulni az emberekhez. Ilyenkor legalább **két veszély** leselkedik ránk. (1) Olyan dolgokat ítélnék el, amelyeket csak a saját kultúránk (vagy a túlérzékeny keresztény szubkultúránk) tart bűnnek. A szerzők példái: bizonyos hangszerek istentiszteleti használata, erdőirtásos földművelés, tízéves gyermekünk dolgoztatása a földünkön, késés az istentiszteletről. (2) Nem vesszük figyelembe az adott kultúrájú emberek lelkiismeretének értékeit, és vétünk a szabályaik ellen, így a helyiek erkölcstelennek tartanak minket és elutasítják üzenetünket (pl. étel megosztása, idősök tisztelete, illő öltözködés [melyik fedetlen női testrész számít szemérmetlennek: comb, lábfej, kibontott haj?], visszafogott [hús]evés [a hús ritka és drága dolog]). Ehelyett (eleinte) olyan bűnöket „pécézzünk ki”, amelyek ott és a Bibliában is bűnnek számítanak (kivéve Isten mellőzésének alapbűnét*), és vegyük át a helyi kultúra erényeit. Ha olyan nyugati erényeket hangsúlyozunk, mint a pontosság, egyenlőség, egyének jogai, magánszféra tisztelete, tiszta külső stb., akkor megeshet, hogy a hallgatóink nem a keresztény hitre térnek át, hanem egy másik kultúrára.

* További kivételnek tűnik a **bálványimádás** és a **paráznaság** bűne, melyeket az apostolok, ha esetleg nem is elsőként, de általánosan és hangsúlyosan elítéltek, ld. pl. az ApCsel 15; 17,16-31-et és Pál (pogánykeresztényeknek szóló) leveleit (pl. 1Kor 5; 6; 8–10). Ez a két bűn gyakran szorosan együtt járt a templomi prostitúció révén, melyről Korinthus különösen híres volt Aphrodité kultusza kapcsán.

2. A **keresztény szabadság** jelentése: szabadok vagyunk önfegyelmet gyakorolni, hogy rugalmasak legyünk az evangéliumért. Kiváló példa erre Pál, az egykori farizeus (1Kor 9,19-23) és Jézus, aki Istenként jó zsidó fiúvá lett, hogy megmutassa Isten szavahihetőségét, beteljesítse ígéreteit, és Isten családjába hozza a pogányokat (Róm 15,7-9). Isten terve szerint a gyülekezet az a hely, ahol ilyen emberek formálódnak ki. Legyünk mi is ilyenekké!

Hargitai Róbert (hivo.hu), 2024. 09. 04.

Változtatás nélkül szabadon másolható.